

## Position Paper NPV | Zorg voor het leven

voor de deskundigenbijeenkomst Initiatiefvoorstel voor een actief donorregistratiesysteem: vanuit het perspectief van betrokkenen en medisch perspectief van de Commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) op dinsdag 23 mei 2017, 9.00 - 11.50 uur Eerste Kamer, Plenaire Zaal, Binnenhof 22, Den Haag

---

Is het passend om het donorregistratiesysteem te wijzigen in een actief-donorregistratiesysteem? Het antwoord van de NPV daarop luidt: nee. We hebben daar enkele principiële argumenten voor die draaien om de volgende 3 vragen die we achtereenvolgens beantwoorden en besluiten met een advies.

### 1. Van wie is het lichaam?

Met deze wet wordt getornd aan het fundament van individuele vrijheid. Het wetsvoorstel komt neer op onteigening van het meest persoonlijke en primaire bezit van het individu, je eigen lichaam, als je zelf niet actief een keuze maakt ten aanzien van orgaandonatie. 'Geen bezwaar' is helemaal niet wat de betrokken patiënt heeft laten registreren! Die heeft namelijk *niets* laten vastleggen, zeker niet bewust 'geen bezwaar' geuit. Dat is slechts invulling! Daar moet een overheid vandaan blijven. Automatisch donor zijn als niet expliciet geantwoord is dat men geen donor wil zijn? Juist niet antwoorden houdt in dat men om hem of haar moverende reden geen donor wil zijn. Anders zou er wel 'ja' geantwoord worden. In plaats van automatisch 'geen bezwaar' te noteren is het logischer en passender om 'geen donor' te noteren als er geen antwoord op het verzoek wordt gegeven.

### 2. Is het passend en wenselijk het donorregistratiesysteem door ADR verder te verzakelijken en te juridiseren?

Een andere principiële vraag is of we er goed aan doen een systeem waarbij we tot nu toe altijd nog spreken van *donatie* verder te juridiseren en verzakelijken. Het meest afschuwelijk is dat op heel kwetsbare momenten in het leven van mensen, er iets zakelijks wordt geïntroduceerd, namelijk de confrontatie met een geen-bezwaar-registratie. In het huidige systeem is het al confronterend voor nabestaanden om voor vragen gesteld te worden op het moment dat een overledene niet geregistreerd staat. Dat wordt nog veel sterker als op basis van een 'geen-bezwaar' artsen met nabestaanden in gesprek moeten en overtuigend bewijs op tafel moet komen als nabestaanden weigeren, om welke reden dan ook. Voor artsen gaat er een hele onduidelijke situatie ontstaan op een ingrijpend moment in het leven van mensen. Ze kunnen niet om de nabestaanden heen. Hoe beoordeel je als arts of een bewering van een nabestaande aannemelijk is? Dit levert spanningen met de nabestaanden op, iets wat volstrekt onwenselijk is.

### 3. Wat betekent dit voor de lichamelijke integriteit?

In de hedendaagse context van grond- en mensenrechten neemt de bescherming van lijf en leden een prominente plaats in. De lichamelijke en biologische aspecten van het leven worden beschermd door meerdere mensenrechten, zoals het recht op leven, het verbod op slavernij, het verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling, het recht op menselijke integriteit, en tot slot de menselijke waardigheid. De vooraanstaande positie van het recht op lichaam en leven temidden van grond- en mensenrechten laat zich ongetwijfeld verklaren door de wezenlijke verbondenheid van de mens met zijn lichaam. Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam in

Nederland is sinds 1983 grondwettelijk verankerd. Men kan zich afvragen of artikel 11 ook bescherming biedt in gevallen dat persoon en lichaam van elkaar gescheiden zijn, zoals na de dood of bij vervreemding van lichaamsmateriaal. Over het eerste bestaat duidelijkheid. Volgens de grondwetsgeschiedenis werken artikel 10 en 11 ook door na de dood. Dat is van belang voor de regulering van kwesties als orgaandonatie en lijkbezorging.

### **Advies**

De invoering van een ADR-systeem wordt wel onderbouwd met verwijzing naar internationale effecten van een opt-out systeem. Een dergelijke verwijzing is echter eenzijdig gericht op aantallen postmortale orgaandonoren en gaat voorbij aan de beleving van nabestaanden en de ethische implicaties van een dergelijk systeem. De NPV ziet goede mogelijkheden om zonder ADR-systeem het aantal potentiële donoren te vergroten en het aantal donaties toe te laten nemen. Kernwoorden daarbij:

- Stimuleer als overheid dat mensen zich vrijwillig met vragen rondom orgaandonatie bezig houden. Het gesprek daarover mag een stevige impuls krijgen in onze samenleving. Investeer en faciliteer goede informatievoorziening. Niet eenmalig, maar voortdurend. Niet alleen op campagnematig niveau, maar ook op individueel informatief niveau.
- Houd rekening met nabestaanden. Daar zit de belangrijke crux waar het gaat om uiteindelijke donatie. Nabestaanden zitten na het overlijden van een geliefde niet te wachten op een juridisch en zakelijk gevecht rondom de interpretatie van geen-bezwaar, maar willen informatie, tijd en ruimte om na te denken en afscheid te nemen.

Gezien de nood die er is, mag de vraag naar orgaandonatie geen vrijblijvende vraag zijn. Mensen mogen regelmatig gevraagd en herinnerd worden aan registratie van hun keuze. Dat een christelijke organisatie tegen de wetswijziging is, betekent niet dat christenen tegen orgaandonatie zijn. Integendeel! Veel christenen zien orgaandonatie als een vorm van naastenliefde. Samen met veel anderen hebben zij het vrije karakter van donatie begrepen.

*Meer informatie over onze visie op orgaandonatie vindt u op onze website [www.npvzorg.nl](http://www.npvzorg.nl)  
Meer informatie of verder doorpraten? Neem gerust contact met ons op!*

De NPV komt op voor de bescherming van het leven door thuishulp, advies bij medisch-ethische vragen en beleidsbeïnvloeding. De NPV heeft ruim 56.000 leden.

*Contactpersonen NPV:*

*Esmé Wiegman-van Meppelen Scheppink, [ewiegman@npvzorg.nl](mailto:ewiegman@npvzorg.nl)*

*Elise van Hoek-Burgerhart, manager beleidsbeïnvloeding, [evanhoek@npvzorg.nl](mailto:evanhoek@npvzorg.nl)*

*Esther Schinkelshoek-van Beem, communicatieadviseur, [ehschinkelshoek@npvzorg.nl](mailto:ehschinkelshoek@npvzorg.nl)*